

UUSI TESTAMENTTI REFORMAATION JUHLAVUOTENA

Seitsemäs katsaus 19.11.2017 Tuiran kirkossa

Vanhan Johanneksen todistus

Hyvä uutinen etenee Rooman kaupunkiin asti

42	16.-20.10.	Apostolien teot	15-19
43	23.-27.10.		20-28

Jumalan viholliset kukistuvat

44	30.10.-3.11.	Ilmestyskirja	1-5
45	6.-10.11.		6-11
46	13.-17.11.		12-16
47	20.-24.11.		17-22

Vanhimman opetuksia

48	27.11.-1.12.	1 Johannes 2-3 Johannes	1-5
----	--------------	----------------------------	-----

Rakkaan opetuslapsen perintö

49	4-8.12.	Johannes	1-7
50	11-15.12.		8-12; 15; 16
51	18-22.12.		17-21

Paratiisin pariskunnasta Jumalan lasten perhekuntaan

Tietomme Jeesuksesta perustuvat lähinnä siihen, mitä ovat kertoneet neljä evankelistaa Matteus, Markus, Luukas ja Johannes. Uuden testamentin tutkijat ovat tulleet siihen tulokseen, että Evankeliumi Markuksen mukaan on kirjoitettu aikaisemmin kuin kolme muuta. Siksi se antaisi luotettavimmat tiedot Jeesuksen toiminasta. Koska Matteuksella ja Luukkaalla tapahtumat kerrotaan usein samalla tavalla kuin Markuksella, on usein sivuutettu kohtia, joissa Evankeliumi Johanneksen mukaan kertoo toisin kuin muut kolme. Tällöin ei ole otettu huomioon, keihin henkilöihin nämä neljä kertomusta liittyvät. Apostoli Johannes oli kulkenut vuosia Jeesuksen matkassa toisin kuin Markus. Evankeliumi Matteuksen mukaan ei korjaile sitä mielikuvaa, minkä Evankeliumi Markuksen mukaan antaa Jeesuksen toiminnasta, vaan apostoli Matteuksen osuus näyttää rajoittuvan Jeesuksen sanojen tallentamiseen. Luukas taas sanoo keränneensä tietonsa eri lähteistä, koska hän ei ole kuulunut Jeesuksen opetuslapsiin.

Jos otetaan vakavasti se mahdollisuus, että Evankeliumissa Johanneksen mukaan apostoli Johannes eli Jeesukselle erittäin läheinen henkilö täydentää ja myös oikaisee aikaisempien evankelistojen kertomuksia, joudutaan tärkeissä kohdissa tarkistamaan Evankeliumista Markuksen mukaan syntyvää käsitystä. Kun Evankeliumia Johanneksen mukaan käytetään historian lähteenä, on toisaalta otettava huomioon, että sen ovat toimittaneet evankelistan opetuslapset. Viimeisestä luvusta käy ilmi, että tämä kirjoitus on valmistunut vasta evankelistan kuoleman jälkeen. Vaikka se sisältää välitöntä silminnäköijän muistitietoa, se sisältää myös muuta aineistoa. Näiden erotteleminen toisistaan tarvittaisiin hyviä työkaluja.

Silminnäkiän kertomus

Jeesuksen viimeisellä aterialla, Golgatalla ristin juurella ja ylösnousemuksen jälkeen Tiberiaanjärvellä esiintyy Evankeliumissa Johanneksen mukaan opetuslapsi, joka oli Jeesukselle erityisen rakas. Tässä opetuslapsessa on perinteisesti tunnistettu apostoli Johannes, joka ensimmäisen vuosisadan lopulla kertoo Efesoksessa kuulijoilleen elämästään lähellä Jeesusta. Johannes oli ollut nuorempi kuin muut Jeesuksen lähimmistä opetuslapsista, mutta Jaakob Sebedeuksen pojan pikkuveljenä hän oli päässyt aivan sisäpiiriin mukaan. Ainoana kahdestatoista apostolista Johannes eli vanhaksi. Juudas päätti itse päivänsä ja loput kymmenen kuolivat perimätiedon mukaan marttyyreinä.

Evankeliumi Johanneksen mukaan sisältää pieniä vihjeitä, jotka antavat mahdollisuuden tunnistaa kertoja. Kun Juudaksen tilalle valitaan uutta apostolia, hänen pätevyysvaatimukseen asetetaan, että hän on Jordanin kasteelta alkaen seurannut Jeesusta tämän ylösottamiseen asti. Juuri näissä kohdissa Jeesuksen toiminnan alussa ja lopussa evankelista vetoaa silminnäkiän todistukseen. Kun Johannes Kastaja on kastanut Jeesuksen, silminnäkiä sanoo: ”... minä olen sen nähnyt ja olen todistanut, että tämä on Jumalan Poika.” Vastaavasti Jeesuksen kuolemasta ristillä todistaa silminnäkiä: ”Ja joka sen näki, on sen todistanut, ja hänen todistuksensa on tosi, ja hän tietää totta puhuvansa, että tekin uskoisitte.” Nämä molemmat todistukset vastaavat evankelistan loppulausetta: ”Paljon muitakin tunnustekoja, joita ei ole kirjoitettu tähän kirjaan, Jeesus teki opetuslastensa nähden; mutta nämä ovat kirjoitetut, että te uskoisitte, että Jeesus on Kristus, Jumalan Poika, ja että teillä uskon kautta olisi elämä hänen nimessänsä.” Jeesuksen ylösottamisen yhdistäminen ristiinnaulitsemiseen sopii Johanneksen kertomukseen, sillä hän tarkoittaa Jeesuksen ylentämisellä hänen kuolemaansa ristille korotettuna. Evankelistan kuoleman jälkeen hänen oppilaansa vahvistavat hänen todistuksensa, kun he esittelevät kirjoittajaksi Jeesuksen rakkaimman opetuslapsen. He puhuvat tämän kuolemasta ja jatkavat: ”Tämä on se opetuslapsi, joka todistaa näistä ja on nämä kirjoittanut; ja me tiedämme, että hänen todistuksensa on tosi.”

Olen käyttänyt tässä edellistä, sanatarkkaa Raamatun suomennosta, koska uudessa, vapaassa käännöksessä tässä esittämäni ajatusyhteys hämärtyy. Nykyaikaiset Uuden testamentin kääntäjät ja selittäjät eivät yleensä sano, että evankeliumi Johanneksen mukaan perustuisi Johannes Sebedeuksenpojan todistukseen silminnäkiänä.

Evankeliumi Markuksen mukaan kertoo ensin sen, mitä Jeesus tekee Galileassa ja tämän jälkeen sen mitä tapahtuu Jerusalemissa. Kirjoittaja siirtyy uuteen asiaan sanaparilla ”ja heti...” Niinpä sana ”heti” esiintyy Markuksella yli 40 kertaa. Tämä luo mielikuvan, että kaikki tapahtuu nopeasti yhden kevään aikana. Sen sijaan Johannes kertoo, miten Jeesus käy Jerusalemin juhlilla kolmen vuoden aikana. Selvimmin tämä ero näkyy siinä, että Markuksen mukaan Jeesus puhdistaa Jerusalemin temppelin tullessaan kaupunkiin niille pääsiäisjuhlille, joiden aikana hänet ristiinnaulitaan. Johanneksen mukaan temppelin puhdistamisen ja ristiinnaulitsemisen väliin mahtuu kaksi vuotta eli melkein koko Jeesuksen julkinen toiminta.

Markus kertoo Jeesuksen kutsuvan ensimmäiset opetuslapsensa Pietarin, Andreaan, Jaakobin ja Johanneksen Galileanjärven rannalta, mutta Johanneksen mukaan Jeesus kohtaa Jordanvirran rannalla Johannes Kastajan opetuslapsia, ja sieltä lähtevät Andreas, Pietari, Filippus ja Natanael seuraamaan häntä. Kalastajien äkillinen lähtö Jeesuksen matkaan Galileasta tuntuu ihmeelliseltä, mutta se saa yksinkertaisen selityksen, jos Johanneksen kertomus otetaan lähtökohdaksi. Nämä galilealaiset ovat varsinaisesti liittyneet Jeesukseen jo Jordanin kastepaikalla, mutta osallistuvat kotiin palattuaan edelleen arjen työhön, kunnes Jeesus kutsuu heidät matkaan ehkä juuri Jerusalemiin pääsiäisjuhlille, joilla Jeesus puhdistaa temppelin sen alkuperäiseen tarkoitukseen uskonnollisen elämän keskuksiksi.

Seuraavan pääsiäisen alla Jeesus kokoaa Johanneksen mukaan Galileassa monta tuhatta henkeä kuulemaan sanomaa Jumalan valtakunnasta. Kuulijat tahtovat käydä suoraan toimintaan ja vaativat Jeesusta johtajakseen, mutta Jeesus ei aloita aseellista kapinaa. Hän käy vähin äänin temppelin juhlilla, mutta ei malta olla opettamatta ja julistamatta hyvää sanomaa Jerusalemissakin. Sen jälkeen kun roomalaiset ovat valloittaneet maan, juutalaisille on jäänyt vähän itsenäisyyttä temppelin korkeimman papiston johdossa. Nyt ylipapit havaitsevat herätysliikkeen kehittyvän Jeesuksen ympärille ja pelkäävät, että kansa nousee hänen johdollaan roomalaisia miehittäjiä vastaan. Jos juutalaiset yrittäisivät vapautua Rooman vallasta, he menettäisivät senkin vähän, mitä itsenäisyydestä vielä on jäljellä. Siksi Jeesus on tehtävä vaarattomaksi eli surmattava hänet vääränä profeettana.

Kun Jeesus taas saapuu kolmantena vuonna pääsiäisenä temppelin juhlille, väki toivottaa hänet tervetulleeksi Jumalan kansan johtajana. Suuri neuvosto on kuitenkin jo tuominnut hänet poissaolevana kuolemaan. Niinpä riittää se, että hänet tunnustetaan ja otetaan kiinni. Kaiken on käytävä nopeasti ennen suuren juhlan alkua. Ylipapit ja heidän miehensä huutavat mahdollisimman kovaa maaherran asunnon portilta: ”Ristiinnaulitse!” Jos he menisivät pihalle, ei tarvitsisi huutaa kovaa, mutta he tulisivat saastaisiksi eivätkä voisi osallistua pääsiäisjuhlaan. Roomalaisia ei kiinnosta se, jos joku sanoo olevansa Jumalan Poika, mutta juutalaisten kuninkaan he kyllä ristiinnaulitsevat pelotukseksi kaikille, jotka kyseenalaistavat keisarin ja hänen maaherransa vallan. Johannes Kastajan sana Jumalan Karitsasta, joka ottaa pois maailman synnin, toteutuu havainnollisesti, kun Jeesus kuolee ristillä pääsiäisen valmistuspäivänä uhrikaritsana samaan aikaan kuin pääsiäislampaita teurastetaan.

Jeesusta syytetään Jumalan pilkkaamisesta, kun hän julistaa halvatulle miehelle, että tämän synnit ovat anteeksi annetut. Tämä loukkaus ei poistu, kun Jeesus on naulittu ristille, sillä Evankeliumissa Johanneksen mukaan hänen opetuslapsensa saavat kuolleista nousseelta Herraltaan Pyhän Hengen ja siten oikeuden julistaa syntejä anteeksi. Näin opetuslasten joukko lähtee joka taholle viemään edelleen hyvää sanomaa Jumalan armosta.

Evankelistat lopettavat kertomuksensa eri tavoin. Evankeliumi Matteuksen mukaan päättyy Jeesuksen kaste- ja lähetyskäskyyn, jonka hän antaa kuolleista nousseena vuorella Galileassa. Luukkaan mukaan tämä tapahtuu Jerusalemin Öllymäellä lähellä Betaniaa. Markuskin kertoo taivaaseenastumisesta, mutta ei mainitse paikannimeä. Johanneksen mukaan opetuslapset kohtaavat kuolleista nousseen Jeesuksen lukitussa kokoontumispaikassaan ilmeisesti Jerusalemissa ja saavat häneltä valtuuden antaa syntejä anteeksi. Toisen kerran he kohtaavat Jeesuksen kalaretkellä Tiberiaanjärvellä. Siinä yhteydessä esitellään evankelista ja viitataan hänen kuolemaansa.

Näkökulma laajenee

Evankelista Johannes tarkastelee tapahtumia laajemmasta näkökulmasta kuin toiset kolme. Markus rajoittuu kuvaamaan Jeesuksen toimintaa kasteelta Jordanilla Golgatalle asti. Evankeliumi Matteuksen mukaan aloittaa kantaisä Abrahamista ja lopettaa taivaaseenastumiseen 40 päivää pääsiäisestä. Evankeliumissa Luukkaan mukaan Jeesuksen esi-isien luetteloa jatketaan Abrahamista kauemmas aina ensimmäiseen ihmiseen asti, ja Apostolien teot kertoo tapahtumia siihen asti, että Paavali alkaa julistaa hyvää sanomaa keisarikunnan pääkaupungissa Roomassa. Johannes aloittaa kaikkein kauimpaa eli aivan maailman luomisesta. Siihen osallistuu Jumalan Sana, joka tulee ihmiseksi Jeesuksen syntymässä. Johanneksen kuvaus jatkuu myös kauemmas kuin muilla evankelistoilla. Vanhan tiedon mukaan sama Johannes on kirjoittanut myös Ilmestyskirjan, joka avaa näkymiä siihen, kuinka tämä maailman aika päättyy, suuri Babylon eli Rooma kukistuu ja Jumalan valtakunta toteutuu iankaikkisessa kirkkaudessa.

Jo kirkkohistorian isä Eusebios kiinnitti huomiota siihen, että Johannes kertoo tapahtumia pitemmältä ajalta kuin kolme muuta. Hän selittää tämän eron siten, että yksin Johannes kertoo ajasta ennen

Johannes Kastajan vangitsemista. Kolme yhdenmukaista evankelistaa kertovat, että Herodes Antipas vangitsi Johannes Kastajan. Herodeksesta tai Herodeksista Johannes ei puhu mitään.

Ristiinnaulitsemisen päivä

Suomalainen lukija ei ehkä kiinnitä huomiota siihen, että Jeesuksen ristiinnaulitsemisen päivästä kerrotaan Uudessa testamentissa kahdella eri tavalla. Johanneksen mukaan Jeesus teloitettiin pääsiäisen valmistuspäivänä, mutta Markuksen ja häntä seuranneiden evankelistojen eli synoptikkojen mukaan tämä tapahtui päivää myöhemmin eli pääsiäispäivänä. Synoptikkojen ajoitus aiheuttaa monenlaisia ongelmia, joita on ratkottu selittämällä esimerkiksi, että Jeesus seurasi eri kalenteria kuin Jerusalemin temppelein väki ja nautti siksi pääsiäisaterian päivää aikaisemmin kuin muut. Yksinkertaisempaa on todeta, että Johannes kuvaa juuri sitä pääsiäisjuhlaa, jonka edellä Jeesus viettää jäähyväisaterian opetuslastensa kanssa.

Markus on kertomuksen alkuosassa puhunut Jeesuksen toiminnasta Galileassa ja loppuosassa kuvaa kaikkea, mitä Jeesus tekee pääsiäisjuhlien aikana Jerusalemissa. Johanneksen mukaan Jeesus puhdistaa temppelein julkisen toimintansa alussa pääsiäisjuhille tullessaan. Tämän jälkeen hän syö pääsiäisaterian opetuslastensa kanssa määräysten mukaisesti Jerusalemissa ja nauttii juhla-aterian pyhässä kaupungissa samoin seuraavana vuonna. Kolmannen pääsiäisen valmistuspäivänä hänet ristiinnaulitaan. Koska Markus kertoo vain yhdestä Jeesuksen pääsiäisestä Jerusalemissa, eri vuosien tapahtumat tulevat hänellä lähekkäin, jopa päällekkäin. Evankelistat Matteus ja Luukas seuraavat jäsentelyssään Markusta.

Juutalaista pääsiäistä vietetään kevätpäivän tasauksen jälkeen täysikuun aikaan, ja täysikuu voi sattua mille viikonpäivälle tahansa. Vuonna 33 kevään täysikuu näkyi sapattina eli lauantaina, ja valmistelut suoritettiin perjantaina. Tässä yhteydessä täytyy taas muistaa, että juutalaisilla vuorokausi alkaa illalla auringon laskiessa ja päättyy seuraavana iltana tähtien syttyessä. Kaikki neljä evankelistaa kertovat yksimielisesti, että ristiinnaulitseminen tapahtui perjantaina. Ero näkyy vain siinä, että Johanneksen mukaan tämä perjantai oli siis Nisan-kuun neljästoista eli pääsiäisen valmistuspäivä, kun kolme muuta sanovat ristiinnaulitsemisen tapahtuneen seuraavana päivänä Nisan-kuun viidentenätoista eli itse pääsiäisjuhlan päivänä. Mikäli Johanneksen ajoitus pitää paikkansa, voimme aivan tunnilleen laskea Jeesuksen kohtalokkaiden hetkien tapahtuma-aikoja. Synoptikkojen matkassa meidän pitäisi etsiä juutalaisesta kalenterista eri vuosi tai eri kalenteri, niin että pääsiäinen olisi perjantaina.

Markuksen, Matteuksen ja Luukkaan mukaan luemme Jeesuksen sanat leivästä ja viinistä viimeisellä aterialla sellaisina kuin Paavali on kirjoittanut ne Ensimmäisessä kirjeessä korinttilaisille, mutta nämä niin sanotut asetussanat puuttuvat kokonaan Johannekselta. Johannes kuvaa tilanteen aterialla aivan toisin kuin kolme muuta, ja viimeiseen yhteiseen iltaan sisältyvät hänen kertomuksensa mukaan Jeesuksen jäähyväissanat. Nämä esitetään Johanneksella kahteen kertaan. Luimme Uuden testamentin lukuohjelman alussa Vuorisaarnan jälkeen sen kuvauksen, jossa nimeltä mainitut opetuslapset esittävät kysymyksiä Jeesukselle (Joh. 13–14). Muun kertomuksen yhteydessä luetaan sellainen kuvaus viimeisestä aterialta, johon kuuluu opetuslasten kysymyksiä heidän nimiään mainitsematta (Joh. 15–17).

Evankelista Johannes ja Paavali esittävät viimeisen aterian ajankohdan samaan tapaan ja poikkeavat näin kolmesta yhdenmukaisesta evankelistasta. Johanneksen mukaan Jeesus kärsii ja kuolee samaan aikaan, kuin pääsiäislampaita teurastetaan. Paavali puhuu vastaavasti Jeesuksesta meidän pääsiäislampaanamme. Tämän mukaan Jeesus on sekä Johanneksen että Paavalin mukaan aterioinut viimeisen kerran opetuslastensa kanssa vuorokautta ennen juutalaisten yhteistä pääsiäisateriaa. Tämän ajoituksen kanssa sopii hyvin yhteen ortodoksisen kirkon tapa tarjota ehtoollisella hapanta leipää. Sitä vastoin lännen kirkoissa on totuttu nauttimaan ehtoollisella happamatonta leipää kuten juutalaisten

pääsiäisateriaalla. Meidän näkökulmastamme nämä erot näyttävät niin pieniltä, että tuskin huomaamme niitä Raamattua lukiessamme, mutta ne osoittavat, miten idässä on seurattu evankelista Johannesta.

Naiset Golgatalla

Kaikki evankelistat kertovat, kuinka joukko naisia seuraa ristiinnaulitsemista ja hautaamista. Eri evankelistat nimeävät nämä naiset eri tavoin, mutta kaikkien mukaan näiden parin, kolmen naisen joukkoon kuuluu kaksi Mariaa, ja toinen näistä on Magdalan Maria. Muut naiset nimetään tässä yhteydessä enimmäkseen lastensa mukaan, mikä osoittaa, että sekä naiset että heidän lapsensa ovat kuulijoille tai lukijoille tuttuja henkilöitä, ja muutamista sanotaan suoraan, että he kuuluvat Jeesuksen omaisiin.

Johanneksen antamat tiedot naisista saattavat täydentää muiden evankelistojen kertomusta, ja osoittaa, miten alkuseurakunnan ydin muodostuu lähisukulaisista. Maria Magdaleenan lisäksi ristin juurella seuraavat tapahtumia Klopaksen vaimo Maria ja Jeesuksen äidin Marian kanssa hänen sisarensa, jolla Matteuksen mukaan on miehensä Sebedeuksen kanssa pojat Jaakob ja Johannes. Näistä nuorempi eli Johannes on paikalla ja saa tehtäväkseen huolehtia tädistään Mariasta, jonka oma poika kuolee ristillä. Sekä Johannes Kastaja että Sebedeuksen pojat kuuluvat siis Marian kautta Jeesuksen lähimpiin omaisiin. Herran veljeksi kutsuttu Jaakob, joka myös tunnetaan nimellä Jaakob Vanhurskas, saa keskeisen vastuun Jerusalemin alkuseurakunnassa ja hänen isänpuoleinen serkkunsa Klopaksen poika Simon seuraa häntä Jerusalemin seurakunnan ”piispana”. Tämän suvun jäsenet johtavat Jerusalemin alkuseurakuntaa, kunnes roomalaiset tuhoavat kaupungin eivätkä enää salli juutalaisten asettua siihen asumaan vuoden 135 jälkeen.

Vain Evankeliumissa Johanneksen mukaan kerrotaan yksityiskohtaiseksi, miten Jeesus testamenttaa äitinsä rakkaalle opetuslapselleen. Tämä kohta antaa sen käsityksen, että tällä opetuslapsella tarkoitetaan itse evankelista Johannesta. Hän todistaa ristinkuoleman ja näkee sapatin jälkeen haudan tyhjäksi.

Evankelista Johannes korostaa silminnäkijän todistusta ristillä ja haudalla, mutta ei missään kohdassa väitä suoraan, että hän itse olisi nähnyt enkeleitä tai kuolleista nousseen Jeesuksen. Muut evankelistat pitävät näitä tilanteita niin tärkeinä, että monet tutkijat sanovat kristinuskon syntyneen juuri näistä näyistä ja ilmestyksistä. Johanneksen mukaan enkelin tapaa Magdalan Maria ja kuolleista nousseen Jeesuksen kohtaa erityisesti Tuomas. Muitakin opetuslapsia Johannesta myöten mainitaan loppuluvussa, joka on kirjoitettu evankelistan kuoleman jälkeen. Siinä kuolleista noussut Jeesus evästää opetuslapsiaan, ja luvun päähenkilönä esiintyy Pietari.

Teologiaa Evankeliumissa Johanneksen mukaan

Evankeliumi Johanneksen mukaan on kirjoitettu helpolla ja sujuvalla kreikankielellä, mutta se sisältää syvällisiä filosofisia ja teologisia ajatuksia. Siksi neljättä evankelistaa kutsutaan perinteisesti Johannes Teologiksi. Paavali on käyttänyt kirjuria, kun hän on laatinut ainakin joitakin kirjeistään. Samaa voidaan olettaa Galilean vanhasta kalastajasta Johanneksesta, ja näyttää mahdolliselta, että Johanneksen kirjuri on myös syvennellyt sanomaa. Eihän otsikossa sanota, että Johannes olisi kaiken kirjoittanut, vaan tässä kirjoituksessa evankeliumi esitetään Johanneksen **mukaan**. Loppuluvussa oppilaat sanovat suoraan, että he ovat viimeistelleet kirjan evankelistan kuoleman jälkeen. Jotkut kohdat tulevat lähelle Egyptissä saman vuosisadan alkupuolella vaikuttaneen juutalaisen filosofin ja teologin Filonin kirjoituksia. Tämä puhuu esimerkiksi Jumalan iankaikkisesta Sanasta (*logos*). Evankeliumi Johanneksen mukaan alkaa kuvauksesta, miten Jumalan Sana tulee ihmiseksi Jeesuksen syntymässä. Tämä muistuttaa Heprealaiskirjeen alkua, ja sama aihe sisältyy Paavalin Kolossalaiskirjeeseen. Ehkä voitaisiin puhua Efeson teologiasta, joka eroaa Jerusalemin alkuseurakunnan teologiasta ja jossa tuntuu oppineisuuden suuren keskuksen Aleksandrian filosofian ja teologian vaikutus.

Tosi Jumala, tosi ihminen

Evankeliumi Johanneksen mukaan tarjoaa yksinkertaisen ja selkeän ratkaisun teologisiin kysymyksiin, joista on paljon kamppailtu. Johanneksen mukaan Jeesus on todellinen ihminen, jonka kanssa hän on liikkunut vuosikausia. Vain ne jotka eivät ole Jeesusta tavanneet vaan ainoastaan kuulleet ihmeellisiä kertomuksia hänestä, voivat ajatella, että hän olisi jotakin muuta kuin inhimillinen olento. Tämän kanssa on täysin sopusoinnussa se, että Jeesus on Jumalan poika, vieläpä Jumalan ainoa Poika. Johanneshan on vierestä seurannut sitä, miten välitön suhde Jeesuksella on omaan Taivaalliseen Isäänsä.

Jos lähdetään Uuden testamentin ajan uskonnollisesta tai filosofisesta jumalakuvasta, kohdataan ongelma, miten sama henkilö voisi olla Jumala ja ihminen eikä olisi kuitenkaan puolijumala, kuten Kreikan taruston sankarit. Mutta jos lähdetään Johanneksen tavoin siitä, että Jumala ilmoittaa itsensä Pojassaan, asia ratkeaa yksinkertaisesti. Se joka kohtaa Jeesuksen, pääsee tuntemaan Jumalan ilman uskonnollisia tai filosofisia ennakkokäsityksiä. Kun uskossa käsitämme, että Jeesus on todella Jumalan Poika, opimme uudella tavalla tuntemaan Jumalan ja mekin saamme oikeuden elää Jumalan lapsina. Me olemme todella Jumalan lapsia, niin ihmeelliseltä ja suorastaan mahdottomalta kuin se voi kuulostaa. Tämä kumoaa aikaisemmat ihmisten käsitykset ja opit Jumalasta ja jumalista.

Pyhä Kolminaisuus

Evankeliumi Johanneksen mukaan tarjoaa lähtökohdan lähestyä toistakin vaikeasti käsitettävää teologista kysymystä, nimittäin kolminaisuusoppia. Evankeliumissa Johanneksen mukaan Jeesus sanoo olevansa yhtä Isän kanssa. Näin täytyykin olla, koska Jumalan Poika on Jumala kuten Isänsä, mutta on vain yksi Jumala, ei erikseen Isä ja Poika. Nämä kaksi ovat siis yhtä. Jeesus sanoo myös olevansa yhtä opetuslastensa kanssa, jotka ovat Jumalan lapsia. Näinkin täytyy olla, koska muuten hän ei olisi Jumalan ainoa Poika, vaan Jumalan lapsia ja siten jumalia olisi lukuisia. Me voimme elää Jumalan lapsina ainoastaan Jumalan ainoan Pojan jäsenenä. Meitä ei ole kuitenkaan liitetty vainajaan vaan kuolleista nousseeseen elävään Jumalan Poikaan. Hänessä eli hänen jäsenenään meilläkin on yhteys Isään. Tämä yhteys toteutuu Pyhässä Hengessä, joka on Pojan Henki. Samassa Hengessä mekin saamme lähestyä Isää. Evankeliumissa Johanneksen mukaan huokuu sama Jeesuksen ja opetuslasten läheinen suhde Taivaalliseen Isään, minkä kohtaamme Evankeliumissa Matteuksen mukaan Vuorisaarnassa. Sydämen pohjasta yhdymme Jeesuksen kanssa rukoukseen: ”Isämme, joka olet taivaissa...” Kun rukoilemme näin, itse Jumalan Pyhä Henki elää meissä. Saamme myös pyytää, että sama Henki ohjaa meidän elämäämme ja toimiamme, jotta meidän kauttamme toteutuvat Jumalan Pojan hyvät työt.

Vaikeat teoreettiset ja teologiset ongelmat aukeavat käytännölliseksi elämäksi Jumalan lapsena, kun seurataan Johanneksen viitoittamaa tietä. Kaiken ytimeksi paljastuu se, että uskomme Jeesuksen olevan Jumalan Poika. Silloin meillä on yhteys Taivaalliseen Isään. Tämä usko toteutuu meidän kauttamme Jumalan rakkautena lähimmäisiimme. Niinpä Johannesta onkin kutsuttu rakkauden apostoliksi. Sekä Evankeliumissa Johanneksen mukaan, että kolmessa Johanneksen kirjeessä puhutaan rakkaudesta niin paljon, että sitä voidaan hyvällä syyllä sanoa varsinkin Ensimmäisen Johanneksen kirjeen keskeiseksi aiheeksi.

Kaste ja ehtoollinen

Johannes sivuuttaa sekä ehtoollisen että kasteen asettamisen, sillä hän ei kerro asetussanoista yläsalissa eikä Galilean vuorella. Hän kuitenkin toisaalla vahvistaa omalla tavallaan uudestisyntymisen kasteessa ja Jeesuksen ruumiin ja veren nauttimisen seurakunnan aterialla. Johannes opettaa Nikodemokselle, että ihminen voi päästä Jumalan valtakuntaan vain, jos hän on syntynyt uudelleen vedestä ja Hengestä. Hän sanoo myös juutalaisille: ”... ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää

itsessänne.” Tämä osoittaa, että kaste ja ehtoollinen sellaisina kuin me ne tunnemme kuuluvat Evankeliumissa Johanneksen mukaan seurakunnan elämään.

Jumalan lapsena maailmassa

Toisin kuin muut evankelistat Johannes puhuu Jumalan valtakunnasta vain parissa kohdassa. Hän sanoo Nikodemokselle, että ihminen pääsee Jumalan valtakuntaan sisälle vain syntymällä uudesti vedestä ja Hengestä eli kasteessa. Toisella kerralla Pilatus kuulustelee Jeesusta ja haluaa tietää, onko tämä juutalaisten kuningas. Silloin Jeesus vastaa, että hänen kuninkuutensa ei ole tästä maailmasta. Vaikka Johannes ei puhu Jumalan valtakunnasta, hän kertoo Natanaelin tunnustaneen Jeesuksen Israelin kuninkaaksi Jordanilla, tuhatpäisen joukon tahtoneen tehdä hänet kuninkaaksi Galileanjärven seuduilla ja pääsiäisjuhille kulkevan kansanjoukon tervehtineen häntä kuninkaanaan.

Johannes ei puhu valtakunnan lapsista ja ulkopuolisista niin kuin toiset evankelistat, vaan uskovat itse jäävät ulkopuolisiksi. He eivät kuulu maailmaan, niin kuin ei Jeesuskaan kuulu. Maailma tarkoittaa usein samaa kuin nykyaikana yhteiskunta. Opetuslapset muodostavat veljinä ja sisarina suuren perheen, joka elää keskinäisessä rakkaudessa riippumattomana tästä maailmasta ja nykyaikaisesta yhteiskunnasta. Tuntuu siltä, että Johannes haluaa säilyttää ja siirtää eteenpäin sen sydämellisen perheväen yhteyden, jonka hän on itse kokenut Jeesuksen omaisten ja lähimpien opetuslasten piirissä.

Johanneksen puheet maailman pahuudesta vastaavat Matteuksen käyttämää kuvaa, jossa monet kulkevat avarasta portista laveaa tietä kadotukseen, mutta opetuslasten tulee seurata ahtaasta portista Jeesuksen osoittamaa kapeaa tietä, joka vie elämään. Tärkeimmissä elämän kysymyksissä ei oikeata vastausta anna hallitsija, yhteiskunta, yleinen mielipide eikä enemmistö.

Markus, Matteus ja Luukas puhuvat kääntymisestä enemmän kuin Johannes, joka tuo saman asian esiin toisella tavalla. Nikodemoksen ei tarvitse palata äitinsä kohtuun aloittaakseen alusta, mutta hänen tulee syntyä uudesti vedestä ja Hengestä. Johannes asettaa rinnakkain selkeät vaihtoehdot: **valo ja pimeys, totuus ja valhe, elämä ja kuolema, Jumala ja maailma**. Ihminen pelastuu, kun hän pääsee pahan vallasta kuin harhateiltä palaava eksynyt.

Jumalan voideltu

Evankeliumissa Johanneksen mukaan käydään Johannes Kastajan esiintymisestä alkaen keskustelua siitä, kuka olisi Jumalan voideltu, Messias eli Kristus. Vuoden 1938 suomennoksessa voideltua tarkoittavan kreikan sanan *khristos* vastineeksi on valittu Kristus ja vuoden 1992 suomennokseen Messias. Se tarkoittaa henkilöä, jonka Jumala on valinnut erityiseen tehtäväänsä kansansa johtajaksi. Useampaan kertaan pohditaan sitä mahdollisuutta, että Jeesus olisi Voideltu. Joskus tämä nimitys saa selvästi yli-inhimillisiä ulottuvuuksia. Kun Betanian Martta tunnustaa Jeesuksen Voidelluksi, nimitys tarkoittaa Jumalan Poikaa, jonka oli määrä tulla maailmaan, eikä vain ylipapiksi tai kuninkaaksi voideltua Israelin johtajaa.

Johanneksen kirjeissä nimitys Voideltu yhdistetään säännöllisesti Jeesukseen, ja puhutaan Voidellusta Jeesuksesta eli Jeesuksesta Kristuksesta. Myös vuoden 1992 suomennos puhuu johdonmukaisesti Kristuksesta tässä yhteydessä eikä käytä nimitystä Messias. Johanneksen mukaan seurakuntaan kuuluu se, joka tunnustaa Jeesuksen Jumalan Pojaksi ja samalla todelliseksi ihmiseksi.

Kun etäännyttään alkuseurakunnan ajasta ja juutalaisesta yhteisöstä, häipyä se valtiollinen voimalataus, joka sisältyy sanaan Voideltu. Ristiinnaulitun Jeesuksen tunnustaminen Voidelluksi sisälsi alussa uhmakkaan uskon ja vallankumouksellisen väitteen, johon liittyminen saattoi joissakin tilanteissa tunnustajan hengenvaaraan. Meidän aikanamme kannattaa pysähtyä ajattelemaan, mitä meille merkitsee

se, että tunnustamme Jeesuksen Voidelluksi. Kun sanan alkuperäinen merkitys Raamatussa on häipynyt, suomenkielessä sitä vastaisi lähinnä Jeesuksen tunnustaminen Jumalan Pojaksi.

Koko tien hän kanssain kulkee...

Jeesuksen Raamattu muodostui kolmesta kokoelmasta: Laista, Profeetoista ja Kirjoituksista. Kun nämä käännettiin kreikaksi, niistä hahmottuu sukupolvesta toiseen ulottuva Jumalan pelastushistoria. Kreikankielisen Uuden testamentin kirjoitukset jatkavat Raamatun kertomusta ja ulottavat sanoman koskemaan kaikkia ihmisiä. Jumalan Poikana Jeesus liittää meidät kaikki Jumalan lasten perhekunnaksi.

